

Co nového přináší Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů osobám ohroženým domácím násilím

Zákon, který se stal účinným 1. 8. 2013, poprvé sjednocuje problematiku postavení a práv obětí trestných činů (tedy i obětí domácího násilí) do jedné právní normy a výrazně posiluje postavení obětí trestných činů v trestním řízení. Včasnou informovaností a posílením bezpečnosti obětí trestných činů jim umožňuje aktivní účast v trestním řízení s co nejmenším rizikem sekundární viktimizace.

Cílem nového zákona je zlepšení postavení obětí trestných činů tím, že:

- ⤴ se s obětí trestného činu bude zacházet s respektem a citlivě s ohledem na situaci, ve které se nachází nikoli vlastní vinou
- ⤴ se s obětí zachází způsobem, který jí nepřivodí další újmu
- ⤴ bude jí poskytnuta odborná pomoc (nejen právní)
- ⤴ bude informována o právech, které jí v trestním řízení náleží
- ⤴ bude mít možnost vyjádřit se k spáchanému trestnému činu a k důsledkům, který měl na její život
- ⤴ bude posíleno její bezpečí

Zákon č. 45/2013 Sb. posiluje postavení obětí a zavádí nová práva obětí např. těmito instituty:

Právo na odbornou pomoc – psychologické a sociální poradenství, právní pomoc, poskytování právních informací a restorativní programy, které obětem poskytují subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů (m.j. ACORUS vyjma poskytování právní pomoci dle §6. zákona č. 45/2013 Sb a poskytování restorativních programů). Zvláště zranitelné oběti (většina klientů ACORUSu) mají nárok na tuto pomoc bezplatně.

Právo na informace:

- ⤴ informace poskytnuté **ex officio při prvním kontaktu** s obětí: orgány činné v trestním řízení a obecní policie informují oběť o tom, kde lze podat trestní oznámení, kde hledat odbornou pomoc, o průběhu trestního řízení a postavení oběti v něm, o opatřeních, kterými lze zajistit její bezpečí, o právu na peněžitou pomoc, aj. ; zdravotnická zařízení pak informují oběť trestního činu o organizacích, které jí mohou poskytnout odbornou pomoc
- ⤴ informace poskytované **na žádost oběti**: o stavu trestního řízení, o propuštění či uprchnutí obviněného z vazby, výkonu ochranného léčení aj.

Právo na ochranu před hrozícím nebezpečím:

- ⤴ prostředky krátkodobé ochrany podle zákona o policii; prostředky zvláštní ochrany svědků a osob jim blízkých podle zákona o zvláštní ochraně svědků a dalších osob v souvislosti s trestním řízením
- ⤴ institut vykázaní, možnost vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu
- ⤴ utajení totožnosti a podoby oběti v postavení svědka podle trestního řádu

Předběžná opatření v trestním řízení:

- ⤴ jde o nový institut v českém trestním řádu, lze jej uložit až po zahájení trestního stíhání
- ⤴ ukládá se, existuje-li důvodná obava, že obviněný trestný čin dokoná, nebo bude opakovat
- ⤴ státní zástupce nebo soudce může obviněnému uložit např. zákaz styku s poškozeným, osobami jemu blízkými nebo jinými osobami, zejména svědky či zákaz vstupu do společného obydlí.

Právo na ochranu soukromí:

- ⤴ zákaz zveřejňování informací umožňujících zjištění totožnosti oběti
- ⤴ právo požádat, aby poskytované osobní údaje oběti, zmocněnce, zákonného zástupce, opatrovníka a důvěrníka byly vedeny mimo trestní spis tak, aby se s nimi mohly seznamovat pouze orgány činné



INFORMACE PRO TISK

v trestním řízení, policisté a probační služba

Právo na ochranu před sekundární viktimizací:

- ✦ zabráněním kontaktu mezi obětí a pachatelem – na žádost oběti činí orgány činné v trestním řízení vhodná opatření (oddělené čekárny, použití videokonference aj.),
- ✦ speciálními výslechovými pravidly, která stojí na zásadách odbornosti a ohleduplnosti
- ✦ právem na zastoupení zmocněncem, které lze za zákonem stanovených podmínek realizovat bezplatně (zvláště zranitelné oběti)

Speciální výslechová pravidla

- ✦ otázky směřující do intimní oblasti lze klást šetrně, jen tehdy, pokud je to nezbytné a způsobem, aby nemusel být výslech opakován. Formulace otázek je třeba přizpůsobit věku, osobním zkušenostem a psychickému stavu oběti.
- ✦ oběť má právo klást námitky proti zaměření otázky
- ✦ oběť má právo být vyslechnuta osobou stejného nebo opačného pohlaví (dle vlastní volby)

Právo na zastoupení zmocněncem

- ✦ zmocněnec má právo činit za poškozeného veškeré návrhy, podávat žádosti, opravné prostředky, účastnit se všech vyšetřovacích úkonů, může klást otázky obviněnému i jiným vyslychaným osobám, vznášet námitky proti způsobu provádění úkonu
- ✦ zvláště zranitelná oběť má právo žádat o bezplatné přiznání zmocněnce osvědčí-li, že nemá prostředky na úhradu nákladů zmocněnce

Právo na doprovod důvěrníkem

- ✦ nový institut v českém trestním řádu
- ✦ oběť má právo, aby ji k úkonům trestního řízení a podání vysvětlení doprovázel důvěrník, který jí bude poskytovat psychickou podporu
- ✦ může jím být jakákoli fyzická svéprávná osoba, u které neexistuje střet zájmů

Prohlášení oběti o dopadu trestného činu na její život

- ✦ jedná se o způsob důstojného vyjádření psychických a fyzických následků a sociálních dopadů trestného činu na její osobu
- ✦ může jej učinit písemně nebo ústně
- ✦ prohlášení má hodnotu důkazu v řízení před soudem

Právo na náhradu škody

- ✦ oběť má právo žádat, aby soud uložil povinnost obžalovanému nahradit jí v penězích škodu, nebo nemajetkovou újmu, jež jí byla trestným činem způsobena, nebo vydat bezdůvodné obohacení, které obžalovaný na její úkor získal

ACORUS byl na základě rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti ČR zapsán do Registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů. Jde o poskytování odborného sociálního a psychologického poradenství obětem trestných činů v kontextu domácího násilí. ACORUSu byla taky udělena akreditace k poskytování právních informací. Poradenství obětem domácího násilí v souvislosti s trestním řízením, o jejich právech v postavení oběti trestného činu, poškozeného či svědka v průběhu trestního řízení poskytuje ambulantní poradna ACORUSu bezplatně a v případě zájmu anonymně.

Konzultace probíhají každý pátek od 9.00 do 15.00 hodin v poradně ACORUSu na adrese Dělnická 12 (vchod do poradny je z ulice Tovární 11), 170 00 Praha 7, Holešovice.

Na konzultaci do poradny ACORUSu je nutné se předem objednat na nonstop telefonní lince 283 892 772.